

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

**Факультет міжнародних відносин,
політології та соціології
Кафедра політології**

СУЧАСНІ ПРОЦЕСИ КРАЇНОУТВОРЕННЯ СИЛАБУС

Ступінь вищої освіти	перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма:	052 «Політологія»
Обсяг	Кількість кредитів: 4 (120 годин)
Мова викладання:	українська
Рік навчання:	4 (четвертий)
Семестр:	7 (сьомий)
Дні, час, місце	За розкладом занять: Платформа Zoom, підключитися: https://us05web.zoom.us/j/3973779942?pwd=S3IwbE85MEdCK3JoOFlnb1NydIVxZz09 Ідентифікатор конференції: 397 377 9942 Код доступу: 262976
Викладач	Узун Юлія Вадимівна - д. політ. н., професор кафедри політології
Контактний телефон	067 481 73 16
E-mail	uzun.ulia76@gmail.com
Кафедра	політології
Консультації	За розкладом консультацій викладачів кафедри; У дні проведення практичних, лекційних занять; Онлайн-консультації. Платформа zoom.
Комунікація	Здійснюється через очні зустрічі, месенджери та електронну пошту

АНОТАЦІЯ КУРСУ

<p>Місце дисципліни в освітній програмі: Дисципліна включена до переліку вибірових освітніх компонентів (ВК) освітньо-професійної програми (ОПП) для <i>першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 052 – «Політологія»</i>. Пререквізити: Світова політика Нового та Новітнього часу; Історія України. Політична історія України; Філософія; Класичні стилі мислення в політиці; Територіальна політика в ЄС; Міжнародні відносини: теорія та сучасність; Політична географія. Постреквізити: Міжнародне право; Зовнішня політика України; Політика європейської інтеграції; Політичне прогнозування.</p>
<p>Предмет: розвиток сучасних процесів країноутворення.</p>
<p>Мета: є опанування опанування здобувачами вищої освіти науково-історичних та теоретико-методологічних засад дослідження сучасних процесів країноутворення.</p>
<p>Завдання дисципліни - це формування у здобувачів вищої освіти здатності: 1) визначати особливості територіально-політичних утворень; 2) визначати особливості центр-периферійних систем та їх історичного розвитку; 3) орієнтуватися в типах територіально-політичної залежності територій; 4) тлумачити походження та теоретичний фундамент «нового» регіоналізму, автономізму та націоналізму; володіти методологією для дослідження</p>

та аналізу регіональних процесів (в історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах) на локальному, національному та наднаціональному рівнях, а також застосовувати отримані знання при вирішенні практичних завдань у процесі навчання та у професійній діяльності; 5) оперувати знаннями про регіональні процеси в актуальній світовій політиці; 6) аналізувати особливості формування та реалізації національного суверенітету на сучасному етапі.

Очікувані результати: РН03. Вміти критично мислити у сфері професійної діяльності; РН04. Мати навички професійної комунікації; РН07. Розуміти історію, закономірності та етапи розвитку політичних процесів в світовому масштабі; РН08. Вміти використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат політології, політичної географії, геополітики; РН09. Вміти застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування теоретико-методологічних основ політичних досліджень; РН10. Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища; РН11. Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності; РН12. Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування; РН13. Вміти аналізувати політику та стратегію на макрорегіональному та глобальному рівні.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати: об'єкт, предмет дисципліни, методологію; оперувати основними категоріями, які використовуються в дослідженні процесів країноутворення, регіональних суспільно-політичних процесів різних рівнів; методологію для дослідження та аналізу регіональних процесів (в історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах) на локальному, національному та наднаціональному рівнях, а також застосовувати отримані знання при вирішенні практичних завдань у процесі навчання та у професійній діяльності; оперувати знаннями про актуальні регіональні процеси, передумови та етапи формування регіональної політики і оперувати ними у професійній діяльності; особливості формування та реалізації публічної політики на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні; особливості адміністративно-територіальних устроїв держав, рівні автономії адміністративних одиниць, відповідну регіональну політику в різних країнах, важелі забезпечення соціально-політичної стабільності у прикордонних регіонах; актуальні питання, пов'язані з проблематикою регіоналізації, регіоналізму, розробки регіональної політики, регіонального розвитку, у т.ч. поліетнічних регіонів.

вміти: розв'язувати спеціалізовані завдання в сфері політології та застосовувати теорії методи політологічних досліджень в експертно-аналітичній, політико-організаційній, консультативній, викладацькій і громадській сфері професійної діяльності; обирати та визначати методологію досліджень політичних процесів; знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел; працювати в команді; спілкуватися з представниками професійних груп різного рівня; забезпечувати якість виконуваних досліджень; застосовувати теоретико-методологічні основи для поглибленого аналізу регіональних систем; визначати особливості реалізації геостратегій, системи чинників, що сприяють розвитку регіональної геостратегії; професійно виконувати політико-організаційні, експертні, дорадчі та консультативні функції на національному та міжнародному ринку праці.

ОПИС КУРСУ

Форми навчання:	1) лекційні заняття (20 год.); 2) практичні заняття (20 год.); 3) організована самостійна робота студентів (80 годин). Самостійна робота включає: [1] – підготовку до практичних занять; [2] – опрацювання лекційного матеріалу; складання тематичного тезаурусу; [3] – самостійне опрацювання літератури та джерел; підготовка конспекту за питаннями самостійної роботи; [4] – виконання індивідуального навчально-дослідного завдання (підготовка доповіді; реферату; презентації). 4) індивідуальні консультації.
Методи навчання	1) словесний та наочний (публічні доповіді та демонстрація презентацій); 2) практичний (виконання практичних завдань; робота із веб-сайтами організацій; підготовка і здійснення доповідей перед аудиторією; опрацювання матеріалу шляхом підготовки презентації; тестові вправи); 3) інтерактивний (колективне та індивідуальне опрацювання завдань під час лекційних, практичних занять з використанням дискурсивних практик, виконання ІНДЗ, презентація ІНДЗ та інших результатів сам. роботи).

Зміст навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1: Теоретико-методологічні основи дослідження територіально-політичних процесів

ТЕМА 1. Теоретична та методологічна основа досліджень територіально-політичних утворень та систем. Розрізнення понять ТОС (територіальна організація суспільства), ТСЕС (територіальна соціально-економічна система), ТПУ (територіально-політичне утворення), ТПС (територіально-політична система), ГПС (геополітична система). Розрізнення понять «політичний простір», «територіально-політичний простір», «держава», «країна», «регіон». Регіоналізм в міждисциплінарному просторі «міжнародних відносин», «міжнародної політики», «зовнішньої політики», «світової політики», «геополітики», «державного управління» тощо.

ТЕМА 2. Історичні типи центр-периферійних систем. Теоретико-методологічні основи їх дослідження. Поняття «центр-периферійна система», «світ-система». Процеси деконструкції в історії розвитку світового порядку та логіка регіоналізму. Історична динаміка макрорегіональних систем (центр-периферія, світ-системи, панрегіоналізм). Темпоральність ТПС. Неофункціоналізм, транзакціоналізм, соціальний конструктивізм, «старий регіоналізм» та новий інституціоналізм : особливості дослідження ТПС.

ТЕМА 3. Типи залежних територій в історії та сучасності. Динаміка трансформації політичної карти світу. Поняття «колонії» та типологія колоній. Колоніальні імперії. Поняття «території під мандатом» та «території під опікою». Процеси деколонізації. Протекторат та кондомініум: історія та сучасність. «Заморські території», «Заморські громади», «Асоційовані держави», «Держави у складі Співдружності» та «бейлевіки» в системі центр-периферійних територіально-політичних відносин. Інкорпоровані та неінкорпоровані території США. Поняття: геополітичної опорної точки, військово-морські бази, території під контролем, неконтрольованої території, нейтральної економічної зони.

Змістовний модуль 2: Актуальні проблеми країноутворення

ТЕМА 4. Процеси деколонізації та політичного самовизначення на територіях колишньої Французької імперії. Шляхи деколонізації французьких володінь в Азії та Африці після Другої Світової війни (1944–1962 рр.). Особливі неєвропейські території Франції: статус та внутрішні політичні процеси. Канакський рух в Новій Каледонії. Матіньонська та Нумейська угоди. Результати референдумів. Процеси самовизначення у Французькій Полінезії. Особливості відносин неєвропейських віддалених територій Франції та ЄС.

ТЕМА 5. Процеси деколонізації та політичного самовизначення на територіях колишньої Британської імперії. Великобританія, процеси деколонізації в Азії та план Коломбо (1945-1951 рр.). Держави у складі Співдружності. Британські геополітичні опорні точки сучасності. Військові бази Великої Британії. Сучасні заморські території Великої Британії.

ТЕМА 6. Процеси деколонізації та політичного самовизначення на територіях колишньої Нідерландської імперії. Володіння Нідерландів в часи «Нідерландської геополітичної ери». Склад Королівства Нідерландів. Особливості територіально-політичних відносин Європейської та карибських частин Королівства Нідерландів. Особливості асиметричних статусів територій. Особливості відносин неєвропейських віддалених територій Нідерландів та ЄС.

ТЕМА 7. Спірні території світу та геополітичний реваншизм. Геополітичні категорії «тотальної», «ендемічної», «державної» території. Пангерманізм, паназіазізм, панамериканізм, панславізм, євразійство, пантюркізм, панарабізм, панісламізм, уніонізм та інші геополітичні доктрини та їх сучасні інтерпретації.

ТЕМА 8. Квазідержави та частково визнані держави світу. Сепаратизм. Іредентизм. Сецесіонізм. Частково визнані державоподібні ТПУ. Процеси політичного визнання. Вплив політичних доктрин К. Тобара та Х. Естради на міжнародно-правові норми визнання урядів держав. Міжнародно-правові критерії визнання урядів держав та держав.

ТЕМА 9. «Новий регіоналізм» та автономізм в умовах глокалізації та децентралізації складних політичних систем. Самовизначення та автономія. Автономізм: класифікація типів та цілей. Складний механізм автономізму в Західній Європі: порівняльний аналіз регіонального консолідаціонізму в Брсселі, Північній Ірландії, Південному Тиролі. Новий регіональний клімат. Акторність регіону. Регіоналізм та глобальна система. Трансрешіоналізм. Теоретичний фундамент «нового регіоналізму». Регіоналізм та глобальна політика ООН. Критика теорій «нового» регіоналізму.

Перелік основної рекомендованої літератури

- Міжнародні системи та глобальний розвиток : підручник / В.А. Манжола, О.А. Коппель, М.Г. Капітоненко та ін.; за ред. Л.В. Губерського, В.А. Манжола ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — 2-ге вид., переробл. і доповн. К. : Знання, 2014. 526 с.
- Державне та регіональне управління : посібник. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. 160 с.
- Основи теорії міжнародних відносин : навч. посібник / Л. О. Дорош, М. В. Здоровега, О. Я. Івасечко, У. В. Ільницька, О. В. Кукарцев, Ю. Р. Лемко, Ю. Я. Тишкун, Я. Б. Турчин. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2015. 244 с
- Куйбіда В. С. Нова регіональна політика ЄС: уроки для України : аналіт. зап. / В. С. Куйбіда, Л. І. Федулова. Київ : НАДУ, 2019. 24 с.
- Решіональна політика Європейського Союзу : підручник / за ред. Віктора Чужикова. К.: КНЕУ, 2016. 495с.
- Решіональне управління : підручник / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого. К. : НАДУ, 2014. 512 с.
- Топалова Е.Х. До питання про визначення сутності поняття «решіон». Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології: зб. наук. праць Херсонського національного технічного університету. 2009. № 2. С. 45-52.
- Узун Ю.В. Привласнення простору: організація взаємодії в складних політичних системах. Одеса: Фенікс, 2021. 378 с.

Оцінювання

Навчальна дисципліна вивчається протягом одного семестру та складається з двох змістових модулів (ЗМ). По завершенню курсу здобувачі вищої освіти складають залік.

На залік виносяться вузлові питання, що потребують творчої відповіді та вміння синтезувати отримані знання. Результати навчання оцінюються за 100-бальною системою. За результатами оцінювання змістового модуля здобувачам виставляються бали. Під час викладання лекційного матеріалу лектор може здійснювати контрольні опитування здобувачів. Так, засоби діагностики якості вищої освіти *включають в себе*:

Поточний контроль:

- усний контроль: індивідуальне і фронтальне опитування, бесіда, захист рефератів, доповідь, оцінювання доповідей;
- письмовий контроль: оцінювання якості виконання самостійної роботи за темами;

Періодичний контроль:

– тестовий контроль: оцінювання контрольних робіт за змістовими модулями (тестування).

Підсумковий контроль: ЗАЛК.**Критерії оцінювання**

Вид роботи	Кількість балів
Поточний контроль:	
Опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті, участь здобувачів вищої освіти в обговоренні проблемних питань	від 0 до 5
Виконання ІНДЗ за однією із запропонованих тем (доповідь та демонстрація презентації)	від 0 до 5
Періодичний контроль:	
Контрольна робота за змістовими модулями у формі тестування	від 0 до 5

Опитування на занятті, участь в обговоренні проблемних питань	0	Здобувач є лише спостерігачем на практичному занятті; не виступає і не задає питань; дає неправильні відповіді на запитання, демонструє незадовільне знання понятійного апарату і джерел.
	1-3	Здобувач іноді бере участь в практичному занятті; іноді виступає; допускає помилки, відповідаючи на питання; пасивно працює на практичних заняттях; показує фрагментарні знання понятійного апарату і джерел.
	4-5	Здобувач бере активну участь у практичному занятті, в обговоренні проблемних питань, користується додатковою літературою; вміє сформулювати своє ставлення до проблеми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади; здатний публічно представити матеріал.
Виконання рефератів; доповідь та демонстрація презентації	0	Не зараховуються реферати (доповіді) та презентації, виконані не самостійно або запозичені з мережі Інтернет.
	2	Доповідь та презентація самостійними, але актуальність не опрацьована, теоретичний аналіз дано описово, змістовний матеріал є формальним, висновки не конкретизовані (відсутні), тема не розкрита.
	3	Доповідь та презентація самостійні, оформлення відповідає вимогам із порушеннями, актуальність опрацьована, теоретичний аналіз містить неточності, але здобувач за допомогою викладача виправляється, висновки формальні, але тема цілком розкрита із незначними прогалинами.
	4	Доповідь та презентація самостійні, актуальність теми опрацьована із зазначенням невіршених раніше аспектів, теоретичний аналіз ґрунтовний, здобувач без допомоги викладача пояснює матеріал, висновки самостійні, але не оригінальні, тема формально розкрита, містить посилання на джерела.
	5	Доповідь та презентація самостійні, актуальність розкрита із зазначенням невіршених раніше аспектів, правильно визначені об'єкт і предмет, гіпотеза, історико-теоретичний аналіз ґрунтовний, здобувач вільно презентує оригінальний матеріал; зміст презентації не перевантажений слайдами з текстовим матеріалом; у висновку – самостійні судження, підкріплені доказами; є посилання на джерела.
Контр. робота за модулями	0	Відповідь на запитання неправильна.
	5	В контрольній роботі кожного з модулів по 5 запитань: 1 бал за кожен правильну відповідь.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для заліку
90 – 100	A	Зараховано
85 – 89	B	
75 – 84	C	
70 – 74	D	
60 – 69	E	
35 – 59	FX	Не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Розподіл балів

	Поточний та періодичний контроль									Підсумковий Контроль	Сума балів	
	Змістовний модуль 1			Змістовний модуль 2								Загалом балів
Теми	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9		залік	
Практ	5	5	5	5	5	5	10	5	5	50 балів		
Сам. робота	12 балів			18 балів						30 балів		
Контр. роботи	за 1 модулем (5 балів)			за 2 модулем (5 балів)						10 балів		
	42			58						90		10

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ.

форми	методи контролю	строки виконання завдань
Самостійні письмові роботи	Три самостійні роботи (в 1 модулі)	Студент виконує передбачену самостійну роботу за кожною темою практичного заняття, формує конспект виконання самостійної роботи, демонструє наявність конспекту з виконаними завданнями на практичних заняттях (поточний контроль). Студент обирає тему ІНДЗ (індивідуального науково-дослідного завдання), актуального для конкретного практичного заняття, готує доповідь та мультимедійну презентацію за цією темою на конкретну дату практичного аудиторного заняття. Студент отримує консультацію викладача.
Підготовка доповіді	Публічна доповідь	
Підготовка мультимедійної презентації	Аудиторна демонстрація презентації	
Складання реферату	реферат	
Аналіз рекомендованої літератури, формування конспекту виконання самостійної роботи	конспект	

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика щодо дедалайнів та перескладання	Роботи, виконання і здача яких здійснюється з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання заліку можливе із дозволу деканату за наявності поважних причин або за письмовою заявою (апеляцією) здобувача до декана.
Політика щодо	Здобувачі повинні дотримуватися принципів академічної доброчесності, згідно Кодексу академічної доброчесності учасників освітнього процесу

академічної доброчесності:	Одеського національного університету імені І. І. Мечникова URL: http://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/acad-dobrochesnost.pdf . У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності, робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. Викладач залишає за собою право змінити тему завдання.
Політика щодо відвідування та запізнень:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (воєнний стан, епідемії, хвороба здобувача, стажування за академічною мобільністю та ін.) навчання може відбуватись дистанційно в онлайн формі за графіком, погодженим із викладачем. У разі відсутності здобувача вищої освіти на практичному занятті, він зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття через усне опитування в позааудиторний час (час консультацій викладача) або відпрацювати це заняття шляхом написання реферату на тему, погоджену з викладачем. Невідпрацьовані заняття вважаються незданими і за них не нараховується оцінка в балах.
Мобільні пристрої	Дозволяється використання мобільних пристроїв на практичних заняттях за необхідності групової роботи у спеціальних Додатках.
Поведінка в аудиторії:	Здобувачі беруть активну участь у заняттях: опитуваннях, дискусіях, під час практичних занять. Виконують навчальні завдання вчасно, відповідно до робочої навчальної програми. Здобувачі повинні дотримуватимуться правил поведінки в аудиторії на засадах партнерських стосунків, взаємоповаги, взаємодтримки та взаємодопомоги.